

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehac nunquam
in lucem prodire

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

Vita S. Eligij Nouiomensis Episcopi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

DECEMBER

VITA S. ELIGII NOVIOMEN-
 SIS EPISCOPI, A BEATO AVDOENO RO-
 THOMAGENSI PRAESVLE, EIVS AEQUALI, CON-
*scripta libris duobus. Historia admodum prolixa est. Auctoris lon-
 gum Prologum omisimus, nihil ferè, præter simpli-
 cis styli excusationem, habentem.*

LIBER PRIMVS.

De sancti Eligij genere & patria. Cap. 1.

LIGITUR Eligius Lemouice Galliarum vrbe, quæ ab Decēbris 1.
 Oceano Britannico ferè ducentorum millium spatio
 seiungitur, in villa Catalacensi, quæ à prædicta vrbe sex
 S. Eligij pa-
 tria.
 circiter millibus ad Septentrionalem plagam vergit,
 oriundus fuit. Est itaq; præfata ciuitas partibus sita Ar-
 moricanis in vltiore Gallia, primaque Aquitania, quæ
 ad plagam respicit Occidentalem. Cui contigua est ab
 Oriente prouincia Lugdunensis, Galliaque Belgica.
 Habet etiam ab Euro & Meridie prouinciam Narbo-
 nensem : à Circio autem ambitur Oceano. Porrò ab
 Occasû habet Hispanias. In hac ergò regione parenti-
 bus ingenuis, atque ex longa profapia Christianis, Eli-
 gius natus atque altus est. Cuius pater Eucherius, mater verò Terrigia vocitata est. Itē parētes.
 Ipse autem, gratia diuina præficiēte, congruum sibi ac veluti speculum mentis suæ,
 Eligius nomen accepit. Ergò cùm propositum sit de his, quæ gessit, immò quæ Do-
 minus per eum operari dignatus est, sicut gesta constat, narrare: tamen id, quod, pri-
 usquam nasceretur, ad indicium sanctitatis eius ostensum est, quodque magnorum
 virorum testimonio didici, omittere non debeo.

Quid mater eius de illo præviderit. Cap. 2.

CVM adhuc vir beatus matris esset alio inditus, vidit genitrix eius visionem,
 quæ huiusmodi habet ordinem. Videbat quasi aquilam valdè pulchram su-
 Vifio ma-
 tris eius gra-
 uida.
 pra suam volitantem stratam, ac se terriò inclamantem, sibi que nescio quid
 pollicentem. Cumque ex reciproca voce euigilasset, perterrita nimis, cœpit
 mirari, quanam esset hæc visio. Intereâ venit tempus pariendi, & præ magnitudine
 doloris cœpit mater periclitari. Vocauerunt autem quendam religiosum presbyte-
 rum, boni testimonij virum, vt pro eadem orare deberet. Qui cùm venisset ad eam,
 quasi propheticum mox vsurpans verbum, ait ad illam : Noli, inquit, mater time-
 re: quoniam benedictum partum tibi Dominus dignabitur largiri. Erit etenim vir
 sanctus, ac de gente sua electus, vocabiturque magnus in Ecclesia Christi sacerdos. Prophecia
 de S. Eligio.

Vt sit optimè à puero institutus. Cap. 3.

IGITUR Eligius nutritus est in fide recta, atque imbutus à parentibus Christianis re-
 In-stituitur
 in fide recta
 & religione
 catholica.
 ligione catholica. Exindè igitur pueritiæ annos excedens, æuum adoleſcentiæ
 cum industria gerebat, & quicquid operis ætati suæ congruum arripuisset, mira-
 agilitate perficere. Cùm ergò videret pater eius tantum filij ingenium, tradidit
 eum ad imbuendum honorabili viro, Abboni vocabulo, fabro aurifici probatissimo:
 qui eo tempore in vrbe Lemouicina publicam fiscalis monetæ officinam gerebat.
 A quo in breui huius officij vsu plenissimè doctus, cœpit inter vicinos & propinquos
 in Domino laudabiliter honorari. Gerebat enim simplicitatem columbæ, nè cui-
 quam machinaretur dolos. Habebat & serpentis astutiam, nè aliorum supplantare-
 tur in iudicijs. Dignumque in cunctis habens ingenium, & facillè loquebatur, & purè.
 Docile eius
 ingenium.
 Ecclesiarum etiam conuentibus frequenter intererat, & quæcunque ibi ex diuinis
 scripturis

ooo

RIUS
 DE
 DE
 S

scripturis recitabantur, aurem libenter accommodans, avidissime hauriebat, atque ita in corde suo memoria recondebat, ut etiam cum absens esset, ea quae didicerat meditatione intentissima ruminaret.

Vt in Franciam profectus sit. Cap. 4.

Interea post aliquot annos extitit quadam causa, diuina (credo) gubernante providentia, ut relicta patria & parentibus, Francorum adiret solum: ubi paucis degens diebus, factus est notus cuidam Regis thesaurario, Bobboni vocabulo, viro honesto & mansueto. Cuius se patrocinio committens, sub eius ditione degit. Strenue enim ad omne opus se aptabat, & omnes, cum quibus colloqui potuisset, suo amore annectebat.

Bobboni regis quazitorum adhaeret.

Vt ad Regis notitiam peruenerit. Cap. 5.

Post aliquod autem temporis interuallum, peruenit ad notitiam Clotarii Francorum Regis, huiusmodi ex causa. Volebat enim idem Rex sellam vitruuinae auro gemmisque fabricare: sed non inueniebatur in eius palatio, qui huiusmodi opus, sicut mente conceperat, posset opere perficere. Cum sciret ergo praefatus Regis thesaurarius Eligij industriam, coepit explorare eum, si quomodo opus optatum posset perficere. Et cum facile id apud eum fieri intellexisset, ingressus ad principem, indicauit ei inuenisse se artificem industrium, qui dispositum sine cunctamine aggredereur eius opus. Tunc Rex mente gratissima tradidit ei copiosam auri impensam: sed & ipse nihilominus tradidit Eligio. At ille acceptum opus cum celeritate inchoauit, atque cum diligentia celeriter consummauit. Denique quod ad vnus opificij acceperat usum, ita ex eo duo composuit, ut incredibile foret, omnia ex eodem pondere fieri potuisse. Nam absque vlla fraude, vel vnus etiam si liquae imminutione, commissum sibi parauit opus: non caterorum fraudulentiam sectans, non mordacis limaefragmina culpans, non foci edacem flammam inculsans: sed omnia fideliter complens, geminam meruit felix remunerationem. Opus ergo perfectum desert protinus ad palatium, tradiditque Regi quam donauerat sellam, altera penes se, quam fecerat, gratuito seruata. Coepit tunc eum princeps mirari, simul & efferre tantam operis elegantiam: iussitque illico fabro tribuere mercedem laboris dignam. Tunc Eligius altera ex occulto in medio prolata, quod supererat, inquit, ex auro, ne negligens perderem, huic operi aptaui. Confestim stupefactus Clotarius, & maiori admiratione detentus, sciscitabatur opificem, si cuncta ex eodem penso facere potuisset. Et cum consequenter iuxta id, quod fuerat sciscitatus, responsum accepisset, ingenium eius sublimi fauore atollens, Ex hoc iam, inquit, etiam in maximis credi poteris. Porro hoc fuit initium, nec non & testimonium in palatio Regis honorandi, immoque * credendi Eligium. Ex hoc nempe adactius conuersus, factus est aurifex peritissimus, atque in omni fabricandi arte doctissimus. Inuenitque gratiam in oculis Regis, & coram omnibus optimatibus eius. Domino ergo iuuante, roboratur in fide, ac a Rege prouocatus, crescebat quotidie in melius.

Clotario Regi duas ex auro conficit sedes.

Nota integritate eius

* Credendi, pro eo, quod eius fide eius valde spectata fore.

Vt Rex eum iureiurando adigere voluerit. Cap. 6.

ME igitur praesente, nescio quam ob causam, nisi quod facile datur intelligi fidelitatis obtentu, dum apud Regem puerulus habitarem, quodam die Rotoilo in agro accito Rex Eligio, coram reliquijs sanctorum praecipuebat ei, ut impositione manuum sacris pignoribus daret sacramentum. Sed ille diuinum intuitum verens, excusare humiliter omni nisu tentabat. Cumque instantius id facere compelleretur, anxius valde, coepit mox vberim lacrymas profunderere, metuens scilicet Regem offendere, septuplumque pauens sanctis pignoribus manus imponere. Intuens itaque Rex eius timorem, simulque mirans tantam viri deuotionem, desijt vltra eum cogere: sed magis blandè leniterque demulcens, lætissimo illum vultu dimisit, pollicens se plus eum ex hoc iam crediturum, quam si multum da tunc dedisset iuramenta.

Crediturum, id est, fide dignum habiturum.

De eius mira conuersione. Cap. 7.

Non post longum spatium, cum iam Eligius virilem ageret aetatem, cupiens se vas exhibere Deo sanctificatum, ac metuens ne aliqua suum delicta peccata fulscent, omnia ab adolescentia sua coram sacerdote confessus et acta: sicque sibi austeram imponens penitentiam, coepit foriter colluctationi carnis, spiritus feruore resistere, in laboribus scilicet, secundum Apostolum, vigiliis

Confessio sacramentalis.

SUE
g b
10
EV

vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in patientia multa, atque in charitate non ficta. Proponebat nanque sibi aduersus presentes carnis ardores, futuri supplicij ignes: ac memoria ardoris gehennæ, ardorem excluderebat luxuria. Orabat iugiter pro donis caelestibus, precabatur Deum diebus ac noctibus, illud ex libro Iob crebro renouens: Ego, inquit, deprecabor Dominum, & ad Deum ponam eloquium meum: qui facit magna & inscrutabilia, & mirabilia absque numero. Qui ponit humiles in sublimi, & merentes erigit sospitate. Adimebat sibi saturitatem panis, vt caelestem posset promereri panem. Ora quidem eius ieiunijs pallebant, corpus aridum marcebat, sed mens acritus semper æternæ patriæ amore æstuabat: & vndè grauiora recordabatur, inde patientius leuora portabat. Semper enim presentis vitæ terminum intuens, futuram Dei sententiam ac metuenda iudicia formidabat, sciens scriptum: Beatus homo, qui semper est pauidus. & illud Apostoli: Cum timore & tremore vestram salutem operamini. Necnon & illud Iob dictum: Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum. Ad Domini verò pedes noctibus iacebat, manibus pedibus tundens, genas lachrymis irrigans, moderatoque suspirio oculis ad cælum leuatis, illum semper respiciebat, quem fortasè delinquendo offendisse timebat, ac lamentabili voce hæc crebris verba geminabat: Tibi soli peccaui, misere mei se. cundum magnam misericordiam tuam. & illud beati Iob: Memento, inquit, quia ventus est vita mea. & Parce mihi: nihil enim sunt dies mei. Et ex se quodammodo egrediens, illud ante suam pingebat mentem: quòd nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Ideò ista iugiter meditando, quanto plùs proficiebat, tanto plùs humiliabatur: vt quanto plùs humilitatis esset, tanto amplius proficeret. Cuius quanta fuit moestitia, tanta fuit & venia: & quantum se humiliter afflixit, tantum clementer à Domino meruit sublimari. O profunda benignitas Dei: sit velocior venia, quàm culpa. O felix penitentia, quæ tam velociter ad se Christi traxit misericordiam, quæque non prius assiduo fletu delictorum flammam extinguendo, frequentiq; ieiunio peccatorum virus excludendo destitit, quàm misericordiam, quam poscebat à Domino, impetraret. De talibus quippe per Malachiam prophetam Dominus dicit: Dedi ei timorem meum, & timuit me, & à facie nominis mei pauebat. Hinc iterum scriptum est: Timor Domini expellit peccatum. & rursus: Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & non pauebit.

Vt diuinitus cognouerit remissa sibi peccata. Cap. 8.

Denique quodam tempore interpellans Dominum, fide pleno pectore exagebat, vt si accepta Deo penitentia eius esset, quoquo modo dignaretur ei dare notitiam. Habebat itaque in cubiculo, vbi assidue cubitare solitus erat, multorum pignora sanctorum in supremis dependentia, sub quorum facto velamine, reclinato in cilicio capite, orare consueuerat nocte. Quo nimirum in loco cum ex more quadam nocte in oratione prostratus, super cilicium incumbere, somno ingruente oppressus, veluti transeundo in momento obdormiuit, visumque est ei adstitisse repente quendam, atque dixisse: Ecce Eligi, exaudita sunt preces tuæ, in dicitiaque olim quæsitâ nunc tibi concessâ. Mox ille excitatus, odorem hausit gratissimum. Sensit etiam ex gergulo reliquiarum guttas suauissimas super suum lenissimè defluere caput. Ex quo nimis attonitus, surrexit velociter, & sollicitè conspiciens, vidit quasi balsamum distillare de chrismario, & pallio, quo erat opertus. Tanta quippe fragrantia odoris suauissimi rotum illud impleuerat cubiculum, vt etiam ipse vix ibi subsistere quiniisset. Tunc memor suæ petitionis, nimiumque largitatem bonitatis Dei miratus, altius ingemiscens, fidelem retributorem ex intimo corde benedicebat Christum, qui nunquam derelinquit sperantes in se. Hoc ergò fuit initium virtutum eius, immò omnipotentis Dei, per quem omnes omnia possunt. Quod eùm vir sanctus sodali suo Audoëno, cognomento Dadoni, quem sicut animam suam diligebat, secretis enarrasset, vicissim ab eo exegit, ne, visquequò ipse in corpore maneret, eadem cuiquam indicaret. At ille hæc audiens, coepit continuo animo compungens, coepitque secreta arcanorum eius vis quædam interni amoris accendere. Iamque ex hoc, spretis seculi blandimentis, cupiebat ex studio Eligium amulari ad bonum. Et accito etiam germano suo Adone in consilio communi, (erant enim viri in clyti optimates aulæ, filij scilicet Antharij) Hi ergò communi habito consilio, coeperunt

2. Cor. 6.
Domat car.
nem.

Iob 5.

Abstinencia
eius.

Prou. 28.

Philip. 2.

Iob 31.

Lachrymæ.

Psal. 50.

Iob 7.

Ibidem.

1. Cor. 2.

Esa. 64.

Malac. 2.

Eccli. 1.

Eccli. 34.

Visio eius.

Hic Audoë-
nus est au-
thor histo-
riæ huius.

STYLUS
DE
VITIS
TATI
S

imitari, quæ ab Eligio gerebantur: eratque eis familiare consortium, & cor vnum in Domino, atque anima vna.

De obitu Clotarii, & quam gratus apud principes fuerit B. Eligius. Cap. 9.

INuenit ergo Eligius gratiam coram Deo, & coram Regibus Francorum, & ferebatur ei ab omnibus testimonium, intantum ut copiosam molem argenti & auri & gemmarum absque vlla pensa à Rege acciperet: crescebatque ei honor cum magno fauore de die in diem, & omni ex parte probatus, vernabat in aula deuotus. Mortuo interea Clotario Rege Francorum, Dagobertus filius eius monarchiam regni solus obtinuit. A quo Eligius tanta familiaritate habitus est, ut plurimorum eius felicitas ingens gigneret odium. Siquidem oderant eum prauis, quippe quoniam magnoperè oderat ipse superbiam, diligebat veritatem: & cum esset strenuus, iugis ei erat contra eorum vesaniam pugna, perpetuumque certamen. Sed planè omnes boni illum admirabantur & diligebant, quia nouerat catholicam hominis scientiam, ac patriæ cælesti mentem iugiter intentam, semperque actibus bonis præparatam. Sequebatur igitur iugiter charitatem, mansuetudinem & longanimitatem. Diligebat Deum ex toto corde, ex tota anima, atque ex tota virtute. Erat quoque tranquillus moribus, & serenus ad spectum. Gerebat vultum planum, moderatam speciem, ornatum ad spectum, quietum sensum, animum lætum, humilem sapientiam. Semper opera bona factis amplius, quam verbis ostendebat: corpus famelicigans, ieiunium potius quam epulas amans, dolentem consolans, spem suam Deo committens, orationi frequenter incumbens, nihilque amori Christi præponens: quod credebat, docens: quod docebat, imitans. Semper enim ante oculos eius dies vltimus versabatur, semperque mens eius præcepta cælestia meditabatur. Orabat autem frequenter, quia didicerat, quòd oportet sine cessatione Dominum rogare. Saragebat magnoperè, nè secundus cuiquam in operibus bonis inueniretur. Erat etiam erga famulos Dei valdè humanus atque benignus. Charitatem verò super omnia & ipse diligebat, & omnibus seruire mandabat. Existebat vniuersè in cunctis casibus firmus, omniaque aduersa patienter ferebat. Pericula aliena in se pertimescebat, aliorumque casus, suos esse laqueos iudicabat. Finem quoque vitæ suæ sollicitus considerabat, metuens nè se tanquam sur hora illa inermem comprehenderet. Cum opere etiam lectioni vacabat, sciens quòd lectione sensus augetur, & intellectus tribuitur: & quòd lectio doceat, quid caueatur. Erat verò erga omnes humilis, nimiumque in humilitate fundatus: nulli se præponens, nulli superiorem se deputans: sciens & illud, quia si quis perfectæ contentus fuerit humilitate, habebit ex illa gloriam: & quanto quis humilior fuerit, tanto eum altitudo gloriæ sequetur. Habebat enim temperamentum in prosperis, patientiam in aduersis, mentemque nec gaudio nec moerore à Christi vnquam amore reuocabat. Irascentem quoque patientia deliniebat, & blandimento iracundiam furentis temperabat, ac sic alienam miseriam tanquam suam lugebat. Eratque ei in gressu simplicitas, in gestu grauitas, in motu puritas, in incessu honestas, in ieiunio hilaritas. Animus enim eius in modestissimo corporis habitu apparebat. Erat etiam parcus in sermone, blandus in eloquio. Tristem, immoque dolentem, dulci consolabatur assatu. Hoc proferebat ex labijs, quod mentem ædificaret audientis, fiebatque eius sermo expectationi Ecclesiæ utilis. Nihil enim ex omnibus quæ egisset bonis, meritis suis tribuebat, nihilque in viribus suis vnquam præsumebat: sed omnè opus suum ad Deum semper conferens, in cunctis actibus eius auxilium implorabat. Bonum quod didicerat, docebat: verba tamen operibus præcedebat: sciens non esse laude dignum, quod docet quis, nisi dicta facta coniunxerit: sed potius si quod docet, & facit, tunc habebitur gloriosus. Vnde & Apostolus dicit: Nè, cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Hostem præterea inuisibilem orationibus & precibus repellere iugiter contendeat, pugnant ore, non gladio: orationibus, non telo: precibus, non ferro. Cunctis autem diebus, cunctis horis Dei flagitabat præsidium, ut dignus post mundi uitam posset peruenire ad brauium. Res temporarias tribuebat egenis, ut pro eisdem mercaretur paradisi delicias. Deuitabat quidem superbiam, amplectebatur humilitatem: Dei semper auxilium rogans, sinem iugiter felicem postulans. Quis enim illo tempore humilitatem eius cernens, non protinus compungeretur? Aut quis amator pecuniæ, eius humanitatem ac parsimoniam, deuotionem quoque & studium adspiciens, non admirando confestim obstupesceret? Nam quicquid bonorum

Eius felicitari multi inuident.

Catalogus virtutum S. Eligij.

Luc. 18.

Lectio sacra docet quid caueatur.

Nota exitium docendi genus. 1. Cor. 9.

Elemosynæ eius.

Constantia in bono.

SUE

g b
10
EV

rum in principio arripuit, vsque ad finem vitæ nullis negocijs passus est implicari : sed integrum & sanctum propositum seruans, in nullo cœptam regulam commutauit. Sub habitu alterius semper alteri militauit : & quicquid habere potuit in mundo, Christo tradidit ex toto.

Sub mundi habitu militabat Christo.

Quantoperè in Dei timore & operibus misericordiae profecerit. Cap. 10.

Pollebat itaque magis ac magis in vigilijs, in ieiunijs, atque in charitate. Fabricabat in vsu Regis vtensilia quamplurima ex auro & gemmis. Sedebat fabricans indefessus, & contra illum Tyllus vernaculus eius ex genere Saxonicus : qui magistrum vestigia sequens, & ipse postmodum venerabilem vitam duxit. Sedens ergo Eligius ad opus prædictum, codicem sibi met præ oculis præparabat apertum : vt quoquo genere laborans, diuinum perciperet mandatum. Sic igitur duplum gerens officium, manus vsibus hominum, mentem vsui mancipabat diuino. Fragarat eius vbique fama intantum, vt si qui ex Romana, vel Italica, aut Gothica, vel quacunque prouincia, legationis foedere, aut alia quacunque ex causa palatium Regis Francorum adire pararent, non prius Regi occurrerent, quam Eligium aggredierentur, vel iuuamen alimonie ab eo poscentes, vel certe consilium salubre querentes. Confluebantque ad eum vndique viri religiosi, aduenæ quoque & monachi : & quicquid militare poterat, aut eis in elemosynam dabat, aut certe captiuorum in precia distrahebat. Habebat maximum in huiusmodi opere studium. Sanè vbicumque venundandum intellexisset mancipium, magna cum misericordia & festinatione occurrens, mox dato precio liberabat captiuum. Interdum etiam vsque ad viginti aut triginta, seu & quinquaginta numero simul à captiuitate redimebat. Nonnunquam verò agmen integrum, & vsque ad centum animas, cum naui egredierentur, vtriusque sexus ex diuersis gentibus venientes, pariter liberabat, Romanorum scilicet, Gallorum atque Britannorum, necnon & Maurorum : sed præcipue ex genere Saxonum, qui abundè eo tempore veluti greges à sedibus proprijs euulsi, in diuersa distrahebantur. Quod si contigisset, vt copiosus venditorum numerus mensuram precij excederet, cuncta præter corpus proprium, quæ habere poterat, vsque ad cingulum & amphibalum, necnon & victum necessarium, sed & vsque ad calcamenta cuncta se expoliabat, tantummodò vt captiuus subueniret. Id etiam & in peregrinos Christi sapientissime faciebat. O quoties debitor esse voluit, vt debitoribus subueniret? Quoties brachile aureum, pungam quoque auro gemmisque compram sibi subripuit, tantum vt miseris succurreret? Vt autem breuiter comprehendam, tantam captiuorum multitudinem per succedentia temporum spatia à duro dominorum absoluit iugo, tantas elemosynas diuerso hominum generi vtriusque sexus, diuersis ecclesijs ac monasterijs distribuit, vt nullus ea orator, quantumvis studiosus, quauis sit eloquens, ad plenum narrare sufficiat. Redemptos enim captiuos protinus coram Rege statuens, iactatis ante eum denarijs, chartas eis libertatis tribuebat. Deinde trinam ipsis optionis proponebat electionem, id est, vt si qui vultiam liberi ad propriam remeare patriam, ipse eis in quantum suppetebat, præberet subsidium. Si qui autem cum ipso velint permanere, libens valde accommodabat assensum, ita duntaxat, non iam vt serui, sed potius vt fratres cum eo degerent. Porro si quos suadere poterat, vt venerabilem monachorum vitam arripientes, claustra cenobij expeterent, hos tanquam dominos insigniter honorans, vestimenta etiam & quæque necessaria tribuens, ilicò archisterijs cum exultatione destinatos, cum grandi demùm sollicitudine eorum gerebat curam. Habebat præterea secum plures vernaculos, in suo contubernio degentes, sibi que necessario iugiter obtemperantes. Ex quibus erat Baudericus, eiusdem libertus comprouincialis, qui in omnibus honestè valde eius curam gerebat. Erat etiam Tituenus, genere Sueuus, fidelis cubicularius laicus, qui postea ad mercedis cumulum peruénit interemptus. Necnon & Buchius, ex gentili conuersus : qui & ipse postea venerabilis extitit, ac Ferratiensî cenobio præfuit. Andreas quoque & Martinus, atque Iohannes, qui eo etiam procurante ad clericatum peruénire meruerunt. Sed & alij quamplures, quos enumerare perlongum est : qui diù noctuque in eius camera cum omni studio sollemniter canonicum adimplere studebant cursum.

Odor boni nominis eius multas perretraxerat terras. Militare, pro emergendo accquirere. Mirum eius studij erga redimendos captiuos.

Multis persuadet monastici instituti vitæ arripere.

Aliquot eius præclari discipuli, vel familiares.

Canonicum cursum, id est, preces horarias siue canonicas.

ELIUS

10

Multitudo praterca pauperum, sicut apes ad aluearium, vndique quotidie ad eum confluebant, intantum vt si quis ignotus aut peregrinus Eligij inquirens domicilium, cum de eo interrogaret quempiam, id ab eo acciperet responsum: Vade in illam plateam, & vbi pauperum coetum conspexeris, illic vtrique & Eligium reperies. Sicut enim, vt dictum est, apes circumdant fanum, ita assidue turbis pauperum costipatus incedebat Eligius, quibus aut perse, aut per famulum alimoniam pariter & eleemosynam tribuens, benignissime quotidie reficiebat. Habebat autem & loculos, vbi aurum distribuendum secum portare iugiter consueuerat, ne sicubi pauperem fortuito obuium habuisset, dilatio vel parua porrigendi intercederet. Quid plura? Quicquid habuit, excepto tegumento & victu, totum egenis & monasterijs disperfit sciens Apostoli esse praeceptum, Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia & nocua, quae mergunt homines in interitum & perditionem. Nam cum vespertinis horis saepe post biduum, nonnunquam post triduum paratum accederet sumere cibum, destinatis in diuersa famulis, omnes quos inuenire potuisset egenos & peregrinos, seu medicos ac languidos, sibi met adduci praecipiebat. Hoc etiam cunctis diebus, exceptis his, quibus & ipse reficiebatur, faciebat. Raro enim, aut certe nunquam contingebat, vt cum eo pauperes minime conuiuarentur. Quibus adductis, ipse proprie famulorum incipiens officium, eorum necessitatibus hilariter valde seruebat, auellens ab humeris sarcinas, dorsa mantilibus leuians, aquam manibus fundens, merumque scypho refundens, ipse potum porrigens, buccellam ipse praebens, omnes postremo per ordinem faciens in mensa discumbere, ipse panem frangens, cibumque illis inferens. Denique his peractis, omnium iam fame refecta, sic ipse aut ante eos stans, aut certe ad cornu mensae vili sellula vtens, valde exiguum, atque ex comeditium fragmentis relictum sumebat cibum. Plerumque vero egenis ad mensam iuxta morem vocatis, cum & ipsi esset congrua cibi sumendi hora, mensa allata atque composita, manibus etiam lotis, nec vnus quidem supererat panis, qui inuitatis posset apponi, omnibus, vespere contingebat, eodem die vsque ad victum aut in eleemosynas redactis, aut in precia captiuorum absumptis. Sed cum ex famulis circumstantibus quidam istud serpius irrideret, nonnulli etiam humiliter inopiae eius compaterentur, vniuersos simul beatus vir coercens atque refouens, aiebat: Quid molesti estis, modicae fidei? Nunquid qui Eliam & Iohannem in deserto pavit, nos modo in medio coetu hominum suo fraudabit beneficio? Credo, inquit, in creatorem meum, quoniam etsi nos non meremur, hi tamen pauperes Christi, refocillati hodie ipsius dono, ab hoc recedent domicilio. Nec mora, aliquando priusquam verba completeret, pulsabant viri vestibulum domus, panes ceteraque necessaria affluenter deferentes: quos aut Rex, vt saepe consueuerat, aut diues quidam, aut deuota mittebat persona. Omnes enim iam compertum habebant, & quibus Eligius indigeret, & quibus sui iuris substantiam dispergeret. Vnde cunctum autem veniret, Eligij tamen fides eum nunquam sefellit: quoniam veraciter dicit scriptura: Hilarem datorem diligit Deus. Et hoc sane non transitorie, aut ad momentum fecit: sed omni penes vitae suae tempore id agens, tale Galliae reliquit exemplum.

Quae forma eius & habitus corporis, itemque preces fuerit. Cap. 12.

Sed cum viderim hominem, cur non & formam eius depingam? Erat sane statura procerus, facie rubicundus. Formosam habebat caesariem, & quasi crispantes capillos, manus honestas & oblongos digitos, Angelicum vultum, simplicem & prudentem adspicuum. Vtebatur quidem in primordio auro & gemmis in habitu: habebat quoque zonas, ex auro & gemmis comptas, necnon & crumenas eleganter gemmatas: lineas vero metallo rutilas, oras sarcarum auro operatas: cuncta quidem vestimenta preciosissima: nonnulla etiam holoserica. Sed his omnibus ob ostentationem fugiendam primo tempore utebatur palam: intrinsecus vero ad carnem cilicium gestabat ex consuetudine. Postea vero cum ad aedificandum profecit, cuncta ornamenta in egentium necessitatibus consumpsit. Videres plerumque ire funiculo cinctum, vilibus vestibus rectum, quem videbas dudum radiantis auri & gemmarum mole operatum. Nonnunquam vero cum videret eum

Pauperes
benignissime
fouet.

1. Tim. 6.

Obserua ei
inediam.

Vide offi-
cium hu-
manitatis.

Eccè cibum
Eligij.

Magna eius
confidentia
in Deum.

3. Reg. 17.
Matt. 3.

2. Cor. 9.

Forma cor-
poris eius.

Vestes eius.

SUE

EV

Rex ob deuotionem amoremque Christi expoliatum, subripiens sibi ipsi, dabat ei proprium indumentum & cingulum. Dicebat enim, non esse dignum, eos, qui seculo militarent, incedere ornatos: eos verò, qui ob Christum cuncta sibi auferrent, esse inglorios. Denique apud Regem habitans, habebat mansionem assidue coniunctam cum Dadone. Sicut enim animam suam, ita diligebat eum. De cuius quidem exemplis multa sumpsimus, quæ nec alongetur vti que narrare sufficimus. Habebat autem in cubiculo suo multa sanctorum dependentia pignora, necnon & sacros libros in gyro per axem plurimos: quos post psalmodiam & orationem reuoluens, & quasi apud prudentissima diuersos ex diuersis flores legens, in aluearium sui pectoris optima quæque recondebat. Erat ei consuetudo noctibus cilicium ante lectum sternere, seque aut à primo crepusculo, aut post paululum quietis è lectulo excutere, & super eo submissò capite orare prostratum. Sicque plerunquè noctem totam, excubijs insistendo, cum lachrymis ducere. Grandis enim ei collata erat gratia lachrymarum. Diuersis autem modis, quantum humana posset natura permittere, semper in id incubebat, vt omne noctis tempus in Dei seruitio consumeret. Cum enim prolixè oraret, pro quodam leuamine intermittens orationem, psalmos concinebat ex ordine. Quibus diu cantatis, ad lectionem accedebat: cumque sacra verba percurreret, videres repente suppliciter oculos ad cælum leuare, suspiria suspirijs iungere, stertum lectionis miscere, singultibus pectus quaterere, atque ora lachrymis vberimè perfundere. Et cum plerunquè inter ipsa verba diuina somno vehementer ingruente grauarietur, ex ipsi quodammodo lectionis verbis etiam per somnum meditabatur. Cumque subito excitus lectionem expleret, rursus se secundum morem conferebat ad orationem. In quo opere tanto studebat silentio, nusquam caput reflectens, nihilque aliud intendens, vt vix aliquis spirantem eum audire posset. Non rarò quidem diuersas ob causas & noctu, & matutinus in Regis conclaue vocatus, nullatenus eò ire volebat, etiamsi nuncijs alij super alios mitterentur, priusquam propositum & institutum suum in Christi seruitio complèsset. Egrediens domum, oratione & Crucis muniebatur signo. Regredienti verò domum oratio occurrebat prius, quam sessio. Eum in modum ille se gessit omnibus diebus vitæ suæ, & his exercitijs ad æternam patriam iugiter anhelabat. Denique erat modis omnibus affabilis & subtilis, corde pius, atque etiam animo ad belligerandum fortis.

Plurimos habet libros

Longe eius vigilia & preces.

Quotidiana eius exercitia.

Vt in Britanniam missus, pacem confecerit. Cap. 13.

Denique aliquando rogatus à Rege legatione fungi in partibus Britannia, nihil ille cunctatus, perrexit non minus festinus, quam Christi charitate securus. Quò cum peruenisset, Britannorum principem adiit, causas pacti indicauit, pacis obsidem recepit: & cum nonnulli lites vel bella sibi mutuo eos indidere aestimarent, tanta illum principem comitate, mansuetudine & dextera attraxit, vt etiam facile illi persuaderet secum vt proficisceretur. Itaque commemoratus ibidem aliquandiu, rediens domum, illum Regem secum adduxit cum multo exercitu gentis eius, cumque in Priulo villa Regi Francorum præsentans, pacis federe illos cõiunxit. Et ille quidem Britannia Rex copiosa munera attulit, sed vberius muneratus, ad propria redijt. Quis verò ad plenum sufficiat enarrare, quantas in eo itinere Eligius elemosynas fecerit? Nam præter aurum, cæterasque opes, quas distribuit, etiam cingulum suum aureum, elegantissimè aptatum, pauperibus & necessitate patientibus dispersit, vt aptè ei Psalmistæ vox posset congruere: Dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius manet in seculum seculi. Semper enim vbiunque esset, sententiam illam Apostoli meditabatur: Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli. Et hæc iugiter considerans, faciebat amicos de mammona iniquitatis, qui ipsam recipere in æterna tabernacula. Atque ita satagebat, vt cum hæc omnia faceret, ostentationem penitus fugeret, nè in hoc seculo laudes humanas suo pro opere reciperet. Nam nunquam ille propter excellentiam suam inflatus est superbia: nunquam seruos suos adducta fronte contempsit: sed cunctis ipse amabilis, principes diligebat vt fratres, venerabatur vt dominos. Eorum etiam ministros, ac vniuersum palatii ordinem, quo regalis frequentatur ambitio, cõcordissimo sibi charitatis Christi conglutinauerat vinculo.

Regem Britannia mirè cõciliat Regi Francorù

Psalm.

1. Tim. 6.

Luc. 16.

Aulici ois eum amat.

Quam facile à Dagoberto Rege quicquid peteret, impetrarit. Cap. 14.

RIUS
 DE
 OCT
 TITI
 S

Dagoberti Regis laus.

Porrò Rex Dagobertus, torrens pulcher & inclytus, ità vt nullus ei similis fuerit in cunctis retrò Francorum Regibus, intantum diligebat eum, vt frequenter cateruis principum, oprimatum, ducum atque Episcoporum, subtrahens, Eligij secreta expeteret colloquia. Quicquid autem Eligius ab eo petijisset, id absque vlla dilatione impetrabat: idque totum, quod ab illo adipisci poterat, in elemosynas egentium, in precia captiuorum, in remedia debilium conpendebat. Vndè & ipse princeps libentissimè præstabat, quod sciebat non vni, sed pluribus, prodesse.

Vt monasterium Solenniense condiderit. Cap. 15.

Obtinet à Rege locum construendo monasterio apertissimum.

Denique inter cætera petijt ab eo villam quandã in rure Lemouicino, quam Solenniense vocabant: Hanc mihi, inquiens, domine mi Rex, serenitate tua concedat, quò possim ibi, & tibi & mihi scalam construere, per quam mereamur ad cælestia regna vterque conscendere. Quam eius petitionem libenter Rex, sicut solebat, admisit: & quod ille poposcerat, sine mora, dato præcepto, concessit. Erat autem tempus, quo census publicus ex eodem pago in Regni thesaurum inferendus exigebatur: cumque omnis ille census, in vnum collectus Regi pararetur afferendus, velletque tum domesticus, tum monetarius aurum ipsius prius fornacis coctione purgare, vt pro more purissimum atque rutilum aule Regi præsentaretur metallum, (Nesciebant enim Eligio prædium esse concessum) totis viribus triduo vel quatruiduo labori insistentes, nulla poterant, Deo id præpediente, arte efficere, donèc ab Eligio præueniens nuncius, opus cœptum interciperet, eumque id dominio reuocaret. Mox ergò vt hoc nunciatum est, cunctis loci illius acolis exultantibus, & opus perfectum est, & eius ditioni cõmissum. Quo in loco primum ac potissimum virorum Dei construxit monasterium: vbi etiam Abbate constituto, multos ex suis vernaculis mancipauit. Plures quoque ex diuersis prouincijs vsque ad centum & quinquaginta monachos congregauit, redditusque terræ, qui affluent possent sufficere, delegauit. Ipse verò tanta se deuotione, tantoque amore eidem loco impendit, vt quicquid habere potuisset, quicquid à Rege adipisci, quicquid dignè comparare, illi destinaret, additis etiam illis, quicquid magnates sua sponte ei largiti essent. Videres plaustris vchi onera, copiosa vascula, tum aenea, tum lignea, vbi illorum necessaria. Tum quoque vestimenta, ad lectum attentia, & lineamenta, atque mappas: sed & sacrarum volumina scripturarum plurima. Denique omnia monasterij vsibus necessaria, intantum, vt improbi quidam ea causa, ingenti inuidia inflammarentur. Cogitabat autem ille seipsum demum illi mancipare monasterio, nisi cum diuina dispensatio alteri loco destinasset.

Solenniense monasterium conditur à s. Eligio.

Vt in eo monasterio monasticam disciplinam retinendam curarit.

Cap. 16.

Actor. 4.

Num. 24.

Prouer. 3.

Situs amoenissimus monasterij Solenniensis.

Quem ad locum etiam ipse accessi, & tantam illic sacræ regulæ obseruantiam vidi, vt penè sit vita singularis eisdem monachis præ cæteris Galliarum monasterijs. Est autem congregatio etiam nunc magna, diuersis gratiarum floribus ornata. Habentur ibi & artifices plurimi, diuersarum artium periti: qui in Christi timore perfecti, semper ad obediẽtiam sunt parati. Nullus ibi quicquam proprium sibi vendicat: sed vt in actibus legitur Apostolorum, sunt omnino omnibus omnia cõmunia. Est verò locus ipse tam fertilis, tamque amoenus, vt cum quis eò diuertit, inter pomorum nemora, & hortorum amœnitate virentia, in hæc ei verba libeat protinus prorumpere: Quam pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Israël: vt valles nemorosæ, vt horti iuxta fluuios irrigui, vt tabernacula, quæ fixit Dominus, quasi cedri prope aquas. De talibus per Salomonem dicitur, Habacula iustorum benedicentur. Est autem idem cœnobium haud procul à Lemouica vrbe situm, sex circiter millibus ad plagam distans meridianam. Ambirur verò in rotundum muro non quidem lapideo, sed fossa sepe munita, decem ferè stadiorum habente spatium in circuitu. Ex vno quidem latere munitur optimo flumine, cui montis excelsus sylua opertus, ac prærupta valdè rupes imminet. Omne autem spatium monasterij, diuersi generis arbores pomiferæ occupant: sicque illic segnis animus recreatur, acsi partem amœnitatis paradisi se occupasse gratuletur.

Vt Parisijs ancillarum Christi cœnobium extruxerit. Cap. 17.

SUE

g b
MO
EV

Itroigitur cœnobio in omni opere perfecto, omniq̄ue ex parte cum solertia stabilito, cogitabat in Parisiensi vrbe fabricare xenodochium. Sed excellentiori consilio, Deo inspirante, concepto, cœpit ex domo sua, quam in eadẽ vrbe ex munere Regis acceperat, virginum Christi ædificare domicilium. In quo opere diu multumq̄ue instantissimè defudans, dignum tandẽ sanctarum virginum constructum asceterium. Vbi districtam constituens disciplinam, vsq̄ue ad trecentarum numerum puellarum ex diuersis gentibus, tam ex ancillis suis, quàm ex nobilibus Franciæ matronis cõgregauit. Quibus & Abbatissam, dignam Deo puellam, nomine Auream, filiam scilicet Maurini & Quiriæ, constituit. Terræ etiam redditus copiosos delegauit, atq̄ue ex integro omne suum studium eò conuertit. Videres & ibi trahere vndiq̄ue velut vtilissimã apem, cuncta monasterio necessaria, vasa simul & vestimenta, necnon & sacra volumina, aliaq̄ue quamplurima ornamenta. Nam quicquid huic sexui congruere & necessarium fore videretur, vt piissimus pater solerti satis in omnibus diligentia & cura sollicita prouidit. Cumq̄ue opera omnis, cunctaq̄ue domus necessariæ in eo loco completæ essent atq̄ue perfectæ, vnum adhuc restabat, vile quidem, sed necessarium, ædificandum domicilium. Et cum non haberet terræ copiam, omnia etiam ædificijs occupata essent, adiacebat illic ad opus necessarium area quadam fisciæ exigua. Præcepit ergò metiri terram, vt sciret quanta esset: confestimq̄ue abijt ad principem, suggessit de area, & sine mora obtinuit quod petebat. Cumq̄ue reuersus ad aream, linea iactata amplitudinem habitaculi expendisset, inuenit quasi pedem vnum amplius spatium, quàm ipsi Regi indicasset. Contristatus igitur, vt qui nemini vellet imponere, se Regi esse mentitum, relicto protinùs opere, ad aulam mœstus redijt, moxq̄ue vt ad principem venit, humi se strauit, mendacium indicauit, aut veniam, aut mortem poposcit. Sed cum Rex minutissimæ rei causam cognouisset, magis in stuporem versus, eius iniuriæ condoluit, atq̄ue ad circumstantium sese conuertens frequentiam: Ecce, inquit, quàm præclara & quàm venerabilis Christi fides. Duces mihi & domestici spatiosas subripiunt villas, & Christi famulus propter fidem, quam habet in Domino, nec palmum quidem passus est nobis celari de humo. Sic ergò clementer Eligio consolato, duplicauit donum, quod dudum pusillum tribuerat. Ex quo factò liquidò potest intelligi, quantum vir sanctus mendacij culpam perimuit, qui vilissimæ rei erratum in sua noluit hæere conscientia. Talis eum fides ad cælum euexit: hæc illum fidelitas & Deo charum, & apud homines præclarum fecit.

Condit virginum cœnobium.

Asceteriũ, pro monasterio.

Nota innocentissimi viri miram religionem.

Fidem hie pro fidelitate accepit.

Vt SS. Pauli & Martialis extruxerit ecclesias: itemq̄ue de aperto carcere. Cap. 18.

Igitur cuncto opere monasterij peracto, atq̄ue omnibus ædificijs ancillarum Dei absolutis, pro quibus mercedem laboris adeptus est lucra animarum: ædificauit postremò basilicam in honore S. Pauli Apostoli, ad ancillarum Dei corpora sepelienda. Cuius tecta sublimia plumbo eleganter operuit. In ea basilica beatus Quintilianus Abba humatus est. Aedificauit etiam, immò renouauit basilicam in honore S. Martialis Lemouicini pontificis & confessoris, eaq̄ue vrbane stabilita, tecta eius plumbo vestiuit. Cumq̄ue eiusdem sancti reliquias satis deuotus cum magno triumpho, magnoq̄ue vtriusq̄ue sexus comitatu, cum melodia psalmodiarum ac dulci modulamine antiphonarum chorus eò deferret psallentium, miraculum Dominus declarauit memoria dignum. Ob hoc enim & Eligius ea via deportari volebat sacra pignora, cum potuissent alia restius & compendiosius. Erat haud procul à tramite illo claustrum tetri carceris, vbi septem viri siue noxij, siue innocentes, in tertia custodia tenebatur. Cum ergò Eligius, vti quodam Dauid ante arcam exultans atq̄ue tripudians, cum reliquijs & præfato agmine in voce exultationis præteriret, mox vt ad ergastulum propinquare cœperit, repentè gestator pignorum graui pondere depressus, solo fixus restitit. Cumq̄ue omnes eum compellerent promouere gressum, ille se id nullatenus posse voce publica confessus est. Stantibus igitur cunctis, & ad rei euentum obstupescens, vincti in carcere, lenis tonitruum cœperunt audire vocem: statimq̄ue vis quædam cum magno impetu adueniens, totum ab imis carcerem validè conculsit: moxq̄ue effractis seris omnibus, nexibusq̄ue dissipatis, ostia oblerata patuerunt inclusis. Illic vestigia depressa ferentium pignora, releuata sunt: & rei eò carcere egressi, ecclesiam petierunt. Omnes igitur, qui aderant,

Animarum ego appropinquavi. Videtur enim deesse

1. Reg. 6.

Præclarum miraculum ad reliquias S. Martialis

in

MARIALIS

in stuporem versi, cœperunt atrollere nouitatem miraculi, ac merita duorum coniuncta simul sanctorum, Martialis laudem, Eligij fauorem prædicare. Denique quicumque hæc viderunt, Christo Domino vbere laudes, qui in suis operatur seruis, continuis vocibus depromebant.

De incendio Lutetie. Cap. 19.

Lutetia ardet.

Post aliqua temporis curricula, cœperat vrbs Parisiaca sæuissimo cremari incendio. Nam cum tota penè arderet ciuitas, vsquequaque vis flammæ edacis forebat glomerantes quaque in parte fauillas. Tunc Eligius mœstus, cum videret iam supra suum monasterium flante vento, ad eamque, quam supra diximus, ecclesiam globos flammarum cum axibus & carbonibus ferri, grauiter ingemuit. Iam enim inualecente igne, in promptu erat, vt etiam tegumentū basilicæ funderetur vi vastantis incendij. Attollens ergo Eligius vocem, cum gemitu dixit: O sancte Martialis, cur domui tuæ modò non succurris? Certè enim noueris, quòd si hodiè te non curate crematur, nunquam iam ab Eligio in æuum restaurabitur. Confestim verò adfuit Domini gratia, & aliam in partem vento flammam impellente, & ecclesia, & totum eius monasterium remansit incolume.

Ecclesia à sancto Eligio extructa, diuinitus conseruatur.

Quanto studio quotidie in melius profecerit. Cap. 20.

Virtutes eius enumerantur.

His itaque transactis, iugiter vir sanctus intentus manebat diuinis officiis. Erat in elemosynis præstandis largus, in vigilijs sedulus, in oratione deuotus, in charitate perfectus, in humilitate profusus, in doctrina præcipuus, in sermone parcus, in locutione cautus, in conseruatione sanctissimus, nulla mundi compede confictus, ad præstanda seruis Dei officia & obsequia accinctus, ad redimendos captiuos sollicitus, ad largiendum egenis diffusus, in duris afflictionibus fortis, in bonis operibus hilaris, in tentatione tutissimus, in hospitalitate latissimus, inter opprobria securus, inter odia beneficus, in prosperis & aduersis cælo semper inuentus. Non poterat in eo inuenire humani generis inimicus, nec quod fraude deciperet, nec quod simulatione fuscaret. Sinceritatem quidem mentis, vultus sinceritatem monstrabat: & pietatem clementissimi cordis, sermonis lenitate prodebat. Nihil quippè eius animo clementius, nihil illius seueritate iucundius, iucunditate nihil seuerius, nihil risu grauius, nihil prorsus tristitia suauius. Si pauperem vidisset, sustentabat: si diuitem, ad beneficiendum cohortabatur: Deum testem inuocans, pro eius se nomine hæc omnia facere. Nemo pauperum ab eo vacuus reuersus est, illud Domini in Euangelio aliquandò iugiter commemorante: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. itemque illud: Sicut aqua extinguit ignem, ita elemosyna extinguit peccatum. & illud: Date elemosynam, & omnia munda sunt vobis. Nam sicut de beato Iob dicitur, ianua eius omni adueniente patebant, vt & ipse cum eodem posset voce libera proclamare, Ostium meum vtriusque paruit. Erat pes claudorum, & oculus cæcorum, orphanorum pater, ac viduarum consolator: non carcere clausus, non ægritudine fatigatus suum vnquam, quatenus facultas suppeditauit, negauit auxilium: sed misericorditer consulens miseris, omne semper eis adminiculum præbuit. Quem enim cæcum non suum vocauit hæredem? aut quem debilem non eius sustentauit manus? Fores quippè eius iugiter à ministris obfessæ, expeditum ei ad bellum præparabant solatium. Hoc iugiter comitatus incedebat exercitu: in his Christum aspiciens, se amplecti gestiebat: atque in dumtaxat tribuens, sub inopis veste, Christi se membra tegere credebat. Hoc certè existimabat se perdere, quicquid elemosyna non absumeret: id se tutissimè gaudere recondere, quod dura egentium necessitas ipsi auferret. Valdè quippè deuotus, in

Benignitas eius in pauperes.

Matt. 5.

Eccles. 3.

Luc. 11.

Iob 31.

Christum in pauperibus complectebatur, &c.

Pauperibus dum impetires fitas, aut gestibus opes in oculis.

eorum vrbibus substantiæ exaggerabat pondus: vt quo pauperior esset seculo, locupletior Deo fieret. Considerabat quidem, quia quotidie deesse non potest, quod peccetur: idè nec quotidianas debere deesse elemosynas, quibus peccata tergantur. Et ob hoc cum Domino suo pecuniam diuidens, lætabatur se substantiam suam partiri cum Christo, faciens eum possessionum terrestrium participem, vt & ipse faceret eum sibi regnorum cælestium cohæredem. Illi scilicet assignabat facultates, vt ipse custos esset perpetuus: sciens quòd patrimonium Deo creditum nec respública eripit, nec fiscus inuadit, nec calumnia aliqua forensis euertit. Sciens etiam impudenter esse, quòd ea hæreditas benè reconditur, quæ Deo custode seruatur. Eius verò apud suos monita, non fuerunt aliud quàm magisteria diuina, fundamenta scilicet corroboranda.

SUE

g b
10

RV

horandæ fidei, nutrimenta fouendæ animæ, gubernacula dirigendi itineris, præsidia obtinendæ salutis. Dignum ergo est, vt cum boni imitentur & diligant, plebs colat, noxijs timeant: quem ita diuina virtus illustrauit, vt etiam in laici habitu habuerit à Deo collata dona, doctrinamque mellis suam, & spiritus sancto conditam, de desiderio Christi salutem, de æterna beatitudine semper sollicitam. Quique sic religiosus exiit ac timens Deum, vt seculi oblitus dignitates, omne consortium cum egenis haberet & monachis.

Quo pietatis ardore monasteria adierit. Cap. 21.

DEnique cum frequenter ad eum monachi quique religiosi confluerent, nec sic tamen eorum satiabatur alloquio: sed aliquando etiam nimis sanctæ conuersationis ardens desiderio, properabat ad monasteria, maximeque Luffedium, quod erat eo tempore cunctis eminentius atque districtius. Luffedium p. Luxouio, nisi fallor. Neque enim tam crebra adhuc erant in Gallijs monasteria: & sicubi essent, non sub regulari quidem disciplina, sed prorsus erant in malitia fermenti veteris secularia. Præter Luffedium ergo, quod solum, vt dictum est, districtiorem regulæ solerter tenebat, Solenniacense monasterium in partibus occidentis huius religionis extitit caput. Ex quo demum multi sumperunt & initium & exemplum, adeo vt nunc quoque, propria diuinitate, innumera per omnem Franciam & Galliam habeantur sub regulari disciplina, alma vtriusque sexûs cœnobia. Itaque, vt dicere cœperam, quis valeat enarrare, cum quanta Eligius deuotione, quantaque humilitate prædictum monasterium adiens, inter fratres incederet? Videres eum cum ianuam ingrederetur monasterij, deiecto in terram vultu, depressis luminibus, capite in humeros submisso, toto extenuato corpore, cum magna grauitate inter fratres versari, & coram singulis monachis se propè humi prosternere, atque ab omnibus deuotissimè benedictiones haurire. Cumque ab eis recederet, pro larga illis data elemosyna, vili solum panis tortam, vt vocant, pro benedictione sibi vendicabat: eamque, pro magno amplectens munere, diebus singulis quousque durare incorrupta potuisset, eulogias ea ea veluti sacram communionem, ieiunus fumebat.

Vt pedes loca sacra inuiserit, & de cura egenorum. Cap. 22.

HAbebat verò & hanc consuetudinem, vt vbicumque iter ageret, si sciret eadem se nocte vel ad monasterium, vel ad qualemcunque ecclesiam, siue etiam ad religiosum quæpiam virum posse attingere, nullatenus cibum sumeret, etiamsi biuanem vel triduanum ieiunium expleret, priusquam ad locum destinatum quantum defessus pertingeret. Sed & si nosset venerabilem, ad quem pergebat, locum esse, ilico ab equo descendens, per tria vel quatuor millia pedum labore consciebat iter, donec ad sancta illa posset limina pertingere. Cumque eorum ventum esset, priusquam in domum ingrederetur, mittebat pueros fideles, qui omnia late vagantes scrutaretur loca mansionis, & sicubi possent mendicos, egenos vel peregrinos inuenire, omnes, quos reperissent, ad se aut adduci, aut certè deportari iubebat. Quibus ipse occurrens, si morbidum videret, medebatur: si putridas habentē carnes, ipse saniem radebat: vt cum Iob dicere valeret: Flebam quondam super eo, qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi. Porro si horrentia conspiceret ora, proprio palato perfiricans, digito dolorem leniter mulcebat morbidam. Sic nimirum omnia cum cura & diligentia perficiens, iubebat cunctos suos sedere per ordines: & priusquam ipse quicquam sumeret ex cibo, omnibus manu propria & escam præbebat, & merum. Postremò ipse Deo gratias actans, vnà cum eis fumebat cibum, sed parcius multò, quàm illi. Cum enim illi carnibus vterentur & vino, ipse panem pro cibo, & paucillum aceti aqua mixti pro potu fumebat. Vide cibum eius & potu Octo namque vel decem fluxere anni, quibus nunquam vinum hausit. De carnibus verò melius tacere puto, quàm aliquid dicere: quandoquidem eas post propositum nec edere, nec attingere sustinuit. Intra illos autem, quos dixi, annos, non nisi semel meminimus eum propter hospites, charitate exigente, ex volatilibus parum aliquid gustasse. Porro autem peracta refectio, cum singulorum prius abluisset capita, manus demum abluens, & pedes abstergens deosculabatur. Ad extremum in lectos eos reponens, diligenter ad eorum capita puluillos componebat. Deinde seipsum spolians indumentis, cubitum se collocare simulabat: sed cum omnes alto sopore pressos aduerteret, adhibitis secum paucis fidelissimis famulis, si esset in ciuitate, castro, vel vico, omnia

ELIGIUS

DE
VITA
ET
MORIBUS
S.

Job 30.

Quid hac
charitate
admirabi-
lius?

Vide cibum
eius & potu

Profunda nocte inuisitatorum.

omnia orationum loca profunda iam nocte circuibat penè inuisus: & si modis omnibus redire posset ante lucem, ad stratum suum defessus reuertebatur. Quòd si ecclesia in loco hospitij non haberetur, completo, vt dictum est, vesperi omni officio, simulabat se in strato quiescere. Mox autem vt eius cubicularij obdormissent, exiliens è lectulo, totum se prosternebat in pauimento, ibique omni noctis spatio exaëto, cum aurora dici daret initium, iterum se in lectulo reponebat. Hæc autem ita faciebat ob vitandam ostentationem, illi soli cupiēs ea perspecta esse & cognita, qui dicit: Ora patrem tuum in absconso, & pater tuus, qui videt in absconso, reddet tibi. Sic nimirum se comparabat, sicque faciebat Eligius & in itinere, & in propria domo, & hic perpetuus ei mos fuit cunctis diebus vitæ suæ. Atque his beatis actibus intentum, intantum diuina prouexit clementia, vt adhuc in laico habitu, Domino largiente, miraculis coruscaret.

Matt. 6.

Vt contractum sanârit. Cap. 23.

DEniquè quodam tempore, cum anniuersaria Parisijs sancti Dionysij martyris celebraretur passio, dum vigilia à Clero caneretur in choro, egressus Eligius è templo, ad atrium se conferebat: viditque eminūs virum cunctis membris cōtractum, contra sancti sepulcrum iacere in pauimento. A Deo fortè inspiratus, accessit ad hominem, blandèque eum compellans, cepit ab eo inquirere & tempora claudicationis, & causam agritudinis: simul ex eo sciscitās, num spem haberet in Christo, crederetque se quandoquè sanandum, itemque post mortem resurrectorum, & vel præmia, vel pœnas, pro meritorum qualitate, receptorum. Cumque ille eius secutus verba, cuncta hæc se credere fateretur, rursus Eligius: Si ergò hæc, inquit, vt adstruis, credis, quid ita inaniter hic iaces? Roga potiūs hunc sanctum, vt intercedens apud Dominum, reddat te protinūs sanum. Dicente autem illo, se ea causa ibi excubare, Eligius eum intuens, Credis, inquit, posse hunc sanctum isthuc tibi apud Deum obtinere? Illo respondente, se sic credere: rursus ad eum Eligius: Si sic credis, ait, promitte iam te deinceps Deo seruiturum, & vide nē vacillet fides tua, & absque mora sanabit te Dominus. Illo per omnia fidem dante, sedit Eligius genua in terra, & prolixè orauit. Deindè oculos pariter & palmas ad calum atrollens, Dominum Iesum fide plenus, promissionis suæ fideliter admonuit, qua dicit: Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient vobis. Itemque: Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. Cumque pleno pectore ac fida deuotione deposceret, conuersus ad agrum, apprehensa eius dextera, ait: Si indubitanter credis, sicut promittis, in nomine Domini Iesu Christi surge, & sta super pedes tuos. Atque hæc dicens, attraxit eum ad se fortiter, & ilicò nexibus artuum resolutis, eleuatus æger stetit, moxque consolidati sunt pedes eius & membra, & sanatus est ex ipsa hora. Comminans autem ei Eligius & contestans, præcepit, vt si nollet rursus talia pati, nullum aliud de reddita ipsi sanitate verbum ediceret, nisi quòd Dominus Iesus per sanctum Dionysium eum sanâset.

Præmia & pœnæ pro ratione meritorum.

Marc. 11. Iohan. 14.

Sanat contractum.

Vt cuiusdam manum aridam iocans curârit. Cap. 24.

Quodam iterum tempore, cum prætereunte Eligio copiosa pauperum turba eminūs confederet, accedens ille ad eos, singulisque propinquans, vt solebat, sanctis digitis elemosynam in singulorum includebat pugnos. Cumque ad quandam ventum esset, qui contractam aridamque habebat manum, illamque non valens extendere, alteram ad stipem extendebat, Non hanc, inquit Eligius, sed alteram quanto cyūs porrige. Illo, vt aridam ostenderet, eam proferre volente, apprehensa ea, Eligius animo cœpit rogare Christum. Cumque brachium hominis palparet à cubito, simul atque extraxit manum, confestim remisit neruis, curuos digitos direxit. Deindè oleo allato manum perungēs, quamprimum eam ita solidam sanamque effecit, vt erat altera. Cum autem illi, qui id videbant, ei id adscriberent, ille gratia humilitatis contentus, cautè satis occultare tentauit, ita dicens: Ego putauì deò illum fingere, vt à me facilius elemosynam posset percipere.

Manū aridam restituit sanitati.

Vt exiguo vino multos pauperes refecerit. Cap. 25.

ALio tempore cum aliquò iter haberet, obuiam ei venit pauperū turba, cuius iam opinione collecta. Quibus elemosyna, vt solebat, data, voluit insuper siti fatigatis laborem temperare itineris. Cœpit ergò quarere ex ministris, quinam

SUF

90
10
EV

quisnam eorum potum apud se haberet. Illis, vt res erat, minimè se habere dicen-
tibus, vnus tandem ait se lagunculam, in qua parùm sit vini, habere. Quo protinùs
allato, vir sanctus benedixit, & vt pauperibus offerret, imperauit. Sed quid erat tam
exigua mensura, trium fortassè cotylarum, in tantam pauperum turbam? Cùm er-
gò pincerna pauxillum mitteret in scyphum, mox increpatus ab Eligio, totum scy-
phum implere iussus est. Puerò autem lagenæ exiguitatem obtendente, statim ille
signum Crucis opponens, Eia, inquit, eia misce crateram plenam: quoniam larga
& magna est Domini clementia. Sic ergò factum est, vt ex ea vini quantitate & vni-
uerii largissimè haurirent potum, & eius tamen exiguitas non deficeret: ità vt in
illo vasculo, quod vir sanctus Cruce signauerat, liquor vini non quidem augere-
tur, sed protinùs nasci crederetur.

Magnum miraculi,

Vt claudum restituerit. Cap. 26.

Cùm aliquandò Parisijs loca orationum circuiret, veniens ad basilicam
sancti Germani confessoris, vidit illic claudum quendam carruca ve-
ctum, querulis se vocibus in clamare. Ad quem accedens, eius valdè miser-
tus, manus ei voluit imponere. Sed humilitatis pristinæ recordatus, pro-
tinus se ab eo subtraxit, alteri potiùs quàm sibi, fauoris gloriam tribui volens. Præ-
cepit tamen ministris, vt auferentes ægrum à carruca, in ecclesiam deportarent, ac
iuxta cancellos iam dicti sancti confessoris deponerent. Quod cùm factum fuisset,
ingressus Eligius in basilicam, prolixè orauit, monuitque claudum in fide immo-
tum persistere, donèc eum Dominus sanari iuberet. Nec mora: post hæc claudus
vociferari cœpit, totoque corpore contremiscere. Cùmque omnes procùl stantes
ad spectaculum concurrerent, confestim claudus, resolutis neruorum vinculis, li-
berè panimento surrexit, & ità incolomis ab ecclesia processit. Fuerat is annis nouem
claudicationis impedimento adstrictus. Tum verò Eligius ex intimo corde
Christo gratias referens, iter cœptum lætus iam peregit.

Vide humi-
litem.

Claudus
sanatur.

De alio claudo sanato. Cap. 27.

Arpebat quandoquè iter adhuc in laico habitu cum pueris suis è villa re-
gali, quam Scerpiniacum vocant. Cùmque peruenisset ad Gamapium vi-
cum, ingrediens ilicò basilicam, inuenit quendam pauperem claudum,
pro foribus iacentem. Qui viso Eligio, cœpit clamoribus petere eleemo-
synam ab eo, vel aliquam sibi adhiberi consolationem. At Eligius sciens fortè do-
num spiritus sancti, accessit ad eum, dicens: Rogemus Deum pariter, si fortè inco-
lumem te reddat. Et mox introducens eum in ecclesiam, præcepit enixè oratio-
ni insistere. Ipse verò prosternens se in terram, diutissime orauit. Deindè paulu-
lum se erigens, cùm videret adhuc claudum iacere, rursus orationi incubuit, & la-
chrymabiliter precem fundens, tam prolixè orauit, tantasque lachrymas effudit,
vt ijs partem pauimenti humectaret, ac veluti riuulum decurrentem in terram
efficeret. Tandem roboratus fide, erexit se, & cum magna fiducia ad ægrum acces-
sit, manuque eius apprehensa, dixit: In nomine Domini nostri Iesu Christi filij
Dei excelsi, surge & ambula. Et confestim profecuta est salus verbum hominis
Dei, conualuitque æger & surrexit. Omnes autem, qui aderant, audiebant cum
magno stupore iuncturas & neruos, atque omnia ossa claudi illius, crepitare & so-
lidari. Sanus ergò factus est ex illa hora, & ambulauit, exiliens, & laudans Deum
cum omni alacritate. Fuerat enim ex multis iam annorum spatijs vinculis artuum
adstrictus, atque ob id magis cunctos occupabat admiratio, quòd tam celeriter
eius curatio fieri potuisset. Dedit autem ei eleemosynam vir beatus, & dimisit eum
in pace. At ille adorans glorificansque Deum, reuersus est in locum suum. Tunc
Eligius terribiliter cœpit adiurare pueros & cunctos comites suos, nè, quousquè in
corpore ipse maneret, rem gestam vlli hominum indicarent: magnoperè metu-
ens, nè in virtute facti, mens eius humanis laudibus grauaretur.

Præcipit
claudò vt
surgat, mox-
que sit san^o.

Vt aurum in crumena vacua repererit. Cap. 28.

Quodam die copiosa pauperum multitudine ad eum confluente, totum
penè, quicquid auri habere poterat, illis erogauit. Cùmque ijs disceden-
tibus, alij aduentarent, loculo auri sollicitè perscrutato atque excussò,
nihil penitus reperit, quod eis tribuere posset. Porrò à quodam è suis fa-
pauperibus.

Sumã auri
accipit mu-
tuam, vt det
pauperibus.

Ppp milia

STIUS
D
V
S

Diuinitus pecunia ei crumenae imponitur.

miliaribus auti summa accepta, eam pauperibus dedit. Ijs abeuntibus, post aliquot horarum spatia ecce superueniunt & alij. Tunc Eligius superioris temporis minime recordans, aliò fortè mente intentus, protulit, quam priùs scrutatus erat, crumenam : & ubi antea nihil repererat, mox vt eam aperuit, aurum in illa conspicit, idque pauperibus quamprimùm elargitus est. Atque tum demùm prioris facti non sine admiratione reminiscens, nomen largitoris Christi cum ingenti exultatione glorificauit.

Vt cæcum illuminârit. Cap. 29.

Cum aliquandò Parisijs commoraretur, & ad necessarium quèdam locum abire pararet, explorantes egeni, quâ transiturus esset, cuncti ex more ad pontem sese contulerunt. Quò cum Eligius aduenisset, singulisque vt solebat, singulatim in manus eleemosynam includeret, peruénit in ter ceteros ad quendam cæcum, querulis valdè vocibus clamitantem. In cuius manû cum eleemosynam imponere vellent, subtrahens ille manum, clamabat virtute quæ poterat: Domine Eligi, exerce in me pietatem: oculis Crucem imprime: quod magis desidero, præbe. Tum ille valdè ciuilitèr dissimulans ac subridens, Tu, inquit, amice, nonne te nôsti signare? Nôerat enim vir sanctus iactantiam virtute fugere, in quo tamen non poterat gratia concessâ latere. Sed cum ille eadem ingenitâs, importunè clamitaret, Tu, inquit, domine, tu signa: ille fidem hominis cernens, signum Crucis impressit. Et (ô mira Christi potentia) statim signum sanguinis vnda secuta, diù clausas illic referauit in fronte fenestras, atque ingrediente die, fecit discedere noctem. Sicque homo gemino munere percepto, adorans Christum, laudans Eligium, discessit.

Cæcû signo Crucis illuminat.

De basilica vastata, & rebus ex ea ablatis restitutis. Cap. 30.

Alio tempore Parisijs degente illo, manè ad eum tremebundus aduolauit custos basilicæ sanctæ Columbæ virginis: prouolutusque pedibus eius, nunciauit, eadem nocte se quiescente, spoliatam omni ornatu basilicam. Quod Eligius audiens, tristis admodum effectus, citò tamen ad solita præsidia recurrens, clementer refouit custodem. Deindè ad sanctæ Columbæ oratorium pergens, oratione præmissâ, in hæc prorupit verba: Audi, sancta Columbe, quæ dico: Nouit meus redemptor, nisi ornamenta huius ædis furto ablata citò reduxeris, me vepribus allatis ita hanc ianuam obstruendum, vt deinceps nunquam tibi in hoc loco veneratio exhiberi possit. Dixit hæc, & recessit. Et ecce sequenti die custos maturius surgens, inuenit vela omnia vsque ad minimam pallam, sicut priùs fuerant, restituta. Tunc concito cursu quanto pridè tristior, tanto nunc lætior custos ad beatum Eligium properans, ei hæc nunciauit. Atque ille accedens, & omnia, sicut dudum fuerant, suis in locis composita cernens, martyrem quidem laudauit, sed Christi nomen, sicut & semper, vberitè cum hilaritate magnificauit.

Obsertua miram sanctissimi viri puritatem & sinceritatē.

De homine vitæ restituto. Cap. 31.

Inter cætera autem infinita bonorum suorum operum acta, etiam hoc apud Regem obtinuerat, vt quæuis humana corpora, quæ vel Regis seueritate, vel iudicum censura diuersis ex causis per multimoda argumenta perempta essent, vbicunquè inuenire potuisset, siue per ciuitates, siue per villas, licitè posset ex rotis & patibulis deposita sepelire. Delegauit ergò ex comitibus suis vespilones, Gallebodem scilicet atque Vincetium cum illorum collegis, qui huiusmodi curæ insisterent, & vbicunquè pergerent, siue in proximas vrbes, siue in longinquas, iugiter secum sarcula ferrent, vt sicubi cadauer inuenissent, continuo illud humo regerent. Igitur cum quodam tempore in comitatu Regis, Austria partes peragrarent, deuenērunt ad urbem quandam, quæ Stratoburgus vocatur. Cumque haud procul ab vrbe essent, adspicientes eminè, vident hominem, cui ipso die vrta laqueo extorta erat, pendere in patibulo. Protinùs igitur accedentes, illum deponunt, vt pro consuetudine sepulturæ eum traderent. Sed vir venerabilis sensit fortè operandum: dumque sepultura paratur, festinè ad corpus appropinquans, cepit illud ab imis vsque ad summa palpare. Vbi autem sensit adesse animam, mira arte à se virtutem facti repellens, O quàm grande, inquit, scelus, nisi Dominus adiuuisset, perpetrare poteramus, si corpus hoc humo texissemus, cum anima

Austria, pro Austria, vt alij vocant.

Excitat mortuū, & tamen dissimulat.

SUE

g b
10
EV

ma eius in ipso sit. Hæc dicens, cunctis mirantibus, iussit cum vestimentis indui, & quietere paululum. Deinde recreato spiritu, vir ille surrexit è terra, tanquam nullam passus iniuriam aut molestiam. Quod factum cum in vrbe illa percrebuisset, mox aduolantes eius hominis infestatores, importunè cum rapere, & denuò morti tradere conabantur. Sed Eligius vix è manibus illorù cum eripiens, Regem pro eo deprecatus est, chartamque securitatis ab illo impetrauit, eumque defendit. Is non diu post ita se subtraxit ab eius contubernio, Eligio fortassis conficio, ne res gesta amplius in vulgus diffunderetur, vt nunquam deinceps à ministris eius conspectus sit. Sed de his ista sufficiant. Satis autem est, solum Deum nõ latere, quæ occultè vel in seculi habitu, vel in venerabili & Apostolica tonsura gesserit. Veniam nunc ad ea, quæ artificio manuum suarum effecit, eaque quanta possum breuitate perstringam.

Vt multas sanctorum fabricarit thecas. Cap. 32.

Inter alia bonorum operum insignia, multas sanctorum ex auro, argento atque gemmis fabricauit thecas siue tumbas: putà Germani Parisiensis Episcopi, Severini Abbatris Agaunensis, Piatonis presbyteri & martyris, Quintini, Luciani Bellouacensis Apostoli, Genouesæ, Columbae, Maximiani, Iuliani, multorumque aliorum: sed præcipuè beati Martini apud Turones, Dagoberto Rege impensas præbente, miro opificio ex auro & gemmis thecam confecit. Sancti quoque Brictij fecit tumbam, itemque aliam, in qua corpus beati Martini antea iacuerat, elegantèr composuit. Magnum præterea beneficium eidem ecclesie apud Regem obtinuit. Nam pro reuerentia sancti confessoris Martini, Eligio rogante, censum omnem, qui reipublicæ soluebatur, Dagobertus Rex illi ecclesie ex toto condonauit, scriptoque confirmauit. Atque ab eo tempore omne ius fiscalis census ecclesie sibi vendicat, vt vsque in præsens, in eadem vrbe per pontificis literas Comes constituitur. Fabricauit etiam Eligius mausoleum sancti martyris Dionysij in Parisiensi ciuitate, & super illud tectum marmoreum mirifico opere auro & gemmis ornatum, itemque cristam & species de fronte magnificè composuit: necnon & axes in circuitu throni altaris auro operuit, & posuit in eis poma aurea atque gemmata. Lectorium quoque & ostia diligenter argento vestiuit. Sed & tectum throni altaris argenteis operuit axibus. Fecit quoque * repam in loco anterioris tumuli, & altare extrinsecus ad pedes sancti martyris fabricauit: tantumque illic, supplicante Rege, suam exercuit industriam, atque ita suum declarauit ingenium & artificio, vt penè singulare sit in Gallijs ornamentum, & in magna omnium admiratione vsque in hodiernum diem.

Multas sanctorum thecas preciosas fabricauit.

Axibus, pro laminis argenteis.

De obitu Dagoberti Regis, & concilio Martini Papæ. Cap. 33.

His operibus mirificè perfectis, atque omnibus circumquaque gentibus sedatis, ferocissimis etiam Vacceis ditioni suæ hostili gladio subactis, mortuus est Rex magnus & inclytus Dagobertus, & sepultus est in eadem sancti Dionysij basilica sub arcu in latere dextero. Cui successit in regno filius eius iuuenulus ætate, nomine Clodoueus. Sub huius regni principio nefanda hæresis in partibus Orientis cœperat pullulare, Constantio tunc Romani Imperij apicem gubernante. Ij ergo hæresiarchæ nequiter Ecclesiasticam ausi sunt violare regulam, & peregrina quadam à veritate docere ac prædicare, asserentes Dominum & Saluatorem nostrum Iesum Christum minime habere formam serui, neque cum ex Maria veram assumpsisse carnem, profanis vocibus garriebat. Quæ res plurimos in Ecclesia Dei perturbabat, & plerosque iam contagium huius pestiferæ assertionis infecerat: nec solum vrbes, in quibus morabantur, sed & urbem, quæ est caput omnium, Romam paulatim iam eorum prauitas penetrabat. Erat autem eo tempore Romæ præsul beatissimus Papa Martinus: qui sollicitè ac viriliter pro hac causa inuigilans, ad eoque pugnant, multa probra & aduersa ab hæreticis sustinebat. Vnde tandem permotus, cum & Imperatorem, & plures alios cerneret eorum assertionibus intento fatris animo obsecundare, congregauit concilium sacerdotum causa compescendi, immò delendi huius dogmatis prauitatem. In quo concilio, omnibus orthodoxis consentientibus, edidit cõtra hæreticos fidem magnificè valde atque accuratè. Quam etiam cum subiuncta Epistola, Galliarum partibus destinauit, mandans & obrestans Regem Francorum, vt, si essent ei viri catho-

Hanc hæresim excitaui Paulus Constant. Episcopus, vt habetur in Vita S. Martini Papæ 12. Nouèbris præsentitomo.

Synodus Martini Papæ.

R I U L S

S

lici eruditi, eos ipsi adminiculum ad hæresim comprimendam faceret destinari. Quò tunc etiam Eligius cum sodali suo libentissimè perrexisset, nisi ei res quedam impedimento fuisset.

Sodale Eligij, dicitur auctor seipsu.

De multimodis Papæ Martini iniurijs atque obitu. Cap. 34.

Martini Papæ virtus & constantia.

Sed interim dilatione intercedente, inimicus humani generis acritus incitatus, pulsabat fortiter murum Ecclesiæ per homines perditos, ac turrim validissimam omni oppugnationis genere infestabat Martinum, perpetuis afflictionibus illum Episcopum ad se inflectere cupiens. Sed quavis impurus spiritus omni nisu pugnaret armatus, at tamen resistebat Martinus, Christi gratia & virtute repletus: ac veluti si saxo immobili vndarum fluctus illidantur, ita virili animo dicta respuebat hæreticorum garrimentum. Luebant decreta imperialis, ut fidem ederet patribus contrariam: sed ille, cui sacra fides venerabilis erat, constanter affirmabat se non posse impia contra Deum proferre verba: consultius fore existimans, temporalem ponere vitam, tantùm ut ei conscientia fidei duraret illa. Nouimus quendam fratrem, à partibus Orientis venientem, qui ea, quæ refero, se præfente gesta esse testabatur. Itaque cum nullo persuasionis genere Martinus catholica abduceretur fide, multiplicibus iniurijs affectus, diuque coram populo flagellatus, demùm reuinctis post tergum manibus, velut electus aries, cuncta Vrbe lamentante, in exilium protruditur, Constantinopolimque perductus, atque ibi in exilium relegatus, sola oratione meruit cæco lumina reddere. Porrò exulans & delitescens, post multa tormenta, claram valdè & nobilem vitam optimo & venerabili fine conclusit. Simulent nunc hæretici quantum volunt, confundantur & erubescant à se martyrem factum, quavis eum in pace animam exhalasse clamitent, quavis non à se interemptum, sed propria fungant morte defunctum: quasi non eum poena consumperit, in quo poena consumpta est. Qui si in præfenti nunc adessent, hæc à me pro martyre verba audirent: Etsi imminente carnificis gladio mortuus non fuit, in confessione tamen catholice fidei in exilium relegatus, post continuam & indefessam professionem, gloriosum mortis exitum meruit, sicque ad Deum suum redeuntem celestis aula martyrem suscepit. Neque enim virtus eius aut honor minor est, quò minus beatis martyribus aggregetur: quia quantum in ipso fuit, æquanimiter tolerauit, quicquid ei aduersitatis oblatum est. Nam sicut quidam testatur, non est inferior gloria, sed potius excellentior, sustinere martyrium pro eo, nè scindatur Ecclesiæ fallacijs hæreticorum, quam est illa, nè immoletur idolis impulsu paganorum. In paganorum namque persecutione, vnusquisque tantùm pro sua anima, in hæreticorum verò, pro vniuersali patitur Ecclesiæ. Et idcirco potiore eum dixerim, quia proculdubio excellentior magisque eximius comprobatur. Hæc pauca de tanti viri memoria, Eligij vita sibi inserta habeat: loquanturque ea, vbicunquè Eligij vita legerur per secula, quantum Martinus fidei dogmate claruerit. Quæ quidem nos dilectionis gratia hæc temis narrasse sufficiat, vt tam eximij viri memoria, qui vtrique collegis meis in vrbe Romana multa impendit bona, quavis in Oriente frequenterur, non vsque equaque in Occidente obliuioni tradatur.

Deportatur in exilium. Oratione, cæci illuminat.

Martyrium pro Ecclesiæ unitate.

De Concilio Aurelianensi, & hæretico quodam profligato. Cap. 35.

Hæreticus quidam Augustoduni ferit zizaniam.

Synodus Aurelianens.

Per idem ferè tempus, quo apud vrbem Romam hæc gesta sunt, quidam hæreticus pulsus à partibus transmarinis, in Gallias venit. moxque se conuersus ad ciuitatem, quæ olim Hedua, nunc autem Augustodunum vocatur, coepit tam cautè, quam fraudulenter sua nefanda dogmata prodere. Quòd cum in palatio ad aures Eligij peruenisset, coepit vigilanter (vti semper in ciuitatibus sollicitus erat) cum Audoëno & cæteris catholicis viris tractare, quem emendandi hanc pestem palàm omnibus manifestatam detegerent. Nec desistit Episcopos commonere & optimates, quousquè iussu principis sacerdotale concilium apud vrbem Aurelianensem congregaretur. Vbi eo, quem diximus, hæretico in medium deducto, conabantur eum docti quique diuersis modis interpellare, sed nullo poterant genere concludere. Tanta quippè dicendi arte obiectis questionibus occurrebat, vt vbi maximè putaretur confictus teneri, ibi ceu anguis lubricus quibusdam foraminibus dilapsus, eorum se fronti opponeret. Cumque nulli genere à quoquam posset concludi aut superari, extitit quidam ex nostris pro Deo

SUE

g b
10
RV

providentia doctissimus Episcopus, nomine Saluius, qui ita ei in omnibus obtulit, ut, ut ingens ea causa nostris fieret gaudium & expectatio. Omnes enim eius veritas & artes, quas ille nunc occulere, nunc etiam dissimulare conabatur, frequenti disputatione palam funditus detexit. Sicque aduersus eum omnium Episcoporum sententia prolata, & per singulas ciuitates super eius nomine decretis constitutis, cum ea, qua par erat, ignominia & dedecore à finibus Gallia eliminatus est.

Saluius Episcopus doctissimus.

Ut apostatas quosdam sanctus Eligius depræbenderit atque notârit. Cap. 36.

Ed & alium nihilominus apostatam cum comperisset Eligius euertere plebem Parisijs, multa affectum ignominia exterminauit ab vrbe. Itemque alium, qui Episcopum se simulans, circuibat villas & plateas, decipiendo populum, diu carceri mancipatum, eiecit à finibus regni Francorum. Necnon aliosque alios, diuersis artibus populū subuerentes, grandi est semper auctoritate persecutus. Valdè enim oderat omnia hæreticorum & schismaticorum, cunctarumque catholicam doctrinam non afferentium figmenta, iugique instantia eorum insectabatur vesaniam. Erat enim eloquentia affluentissimus, & in studio scripturarum subtilissimus: cumque ipse sufficienter esset instructus, populum, quocumque pergeret, Euangelicis cohortationibus docebat in fide Christi constantissime persistere, atque ab hæreticorum contagijs solerti cura sibi cauere.

Plerosque hæreticos S. Eligius persequitur.

Quanta erga pauperes beneuolentia fuerit. Cap. 37.

Ed inter cætera, semper foeminarum, viduarum & pupillarum consolator fuit, viduamque illam Sareptanam imitans, ipse plerumque esuriens, facultates in Christi viscera erogabat. Si infirmum vidisset, clementer consolabatur: si quempiam in Dei amore feruentem, cohortabatur ad studium. Si quis æger ad eum accessisset, ita eius fouebatur ministerio, ut nec delicias urbium, nec materis desideraret affectum. Denique intantum erga debiles ex deuotione obsequiosus & officiosus fuit, ut multi pauperes sani languentibus inuiderent. Atque ita ob Christi amorem eorum assidue gerebat curam, ut pauperes omnes eum pariter loco se habere latarentur. Sciebat enim, quid Lazaro quandoque diues purpuratus non præstiterit, & qua retributione superba illius mens damnata sit. Idcirco magis ac magis erga omnes misericordem se exhibens, benignè miseris iugiter succurrebat. Quo enim dolente etiam ipse non doluit? vel quo percunte non ingemuit? Quem nudum eius vestimenta non texerunt? Quod verò cœnobium non eius largitate sustentatum est? Denique pro spe æternæ vitæ quas ille non perulit angustias, putâ famem, sitim, vigilias? Porro in tali proposito perseuerans, præbuit se in futurum vas electionis & vtile Deo, ad omne opus bonum paratum.

3. Reg. 17.

Ægros humanissime fouet.

Luc. 16.

Ut magnos in sanctitate progressus habuerit. Cap. 38.

Um sic autem totum se Dei seruitio mancipasset, bona principum iussa præclare exequatur: contraria verò præclariùs contemnebat. Multaque libertate arguebat eos, iisdemque humiliter obediebat: subiectus Regibus, Christo deuotus. Sic autem sese exercebat, acsi semper inciperet: ita se præparabat, tanquam quotidie moriturus. Itaque repugnantem carnem inedia subiugabat, & vlticis gehennæ sæua tormenta præueniens, ipse sibi persecutor & tortor extitit. Et si quidem fors temporis ita tulisset, cupiebat martyr pro nomine conditoris fieri. Sed quauis eum gladius persecutoris non confodit, libens ipse sibi quotidianum martyrium indixit: fuitque ei fames pro vngula, sitis pro flamma, mundi calamitates pro bestijs, abstinencia pro craticula. Atque sub quadam martyrij specie, ceu catena regentis ferri, sic dura lege constrictus, semetipsum sibi abnegauit, ut Christum sequi posset: illum semper diligens, illum desiderans, illum ingenti auaritate sitiens, qui pro amore hominum homo factus est: ut nos ad celum traheret, de sinu patris in terram descendit: ei que omnem laborem suum, omnemque dilectionem impendens, bonam terram sui cordis iugiculto & indeficientibus exercitijs excolebat. Er perinde ut esuriens quispiam aut sitiens, sic ille magno quodam ardens desiderio, illud Psalmistæ voce flebili crebrò reperebat: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? itemque illud: Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? atque etiam illud Salomonis: Trahe me post te: curremus in odorem vnguentorum tuorum. Porro sectabatur in

Erga principes vt se gesserit.

Desiderium martyrij.

Psal. 14. Psal. 47. Cant. 1.

ELIGIUS

omnibus mansuetudinem, fidem & charitatem perfectam, quæ spiritualis adificationis vinculum est. Studebat se vas sanctificatum exhibere, ut habitorem Deum in mentis suæ hospitio possit recipere. Salutaribus erat actibus perpetuò occupatus, ut quotiescunquè tentator accederet, quotiescunquè hostis callidus aditum quæreret, clausum semper aduersum se pectoris ostiù inueniret. Orabat frequenter, secundum Apostolum, pro omnibus hominibus, pro regibus & ijs, qui in sublimitate constituti erant, ut quietam & tranquillam vitam agerent in omni pietate & charitate, sciens secundum eundem ipsum Apostolum, hoc bonum & acceptum esse coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.

1. Tim. 2.

Ibidem.

Catalogus virtutum eius. Cap. 39.

Iacob. 1.

Quid verò pluribus commemorandis immorer? In omni conuersatione sua quasi Lucifer inter astra resurgens, instar magnæ lampadis micabat. Semper perfectos æmulabatur ad bonum: semper aliorum virtutes sibi proponebat ad imitandum. Tardus erat ad loquendum, secundum Apostolum, & velox ad audiendum. Sermone subtilis, humilitate sublimis erat, eleemosynis diues, charitate longanimis, vigil in ieiunijs, eloquio promptus, studio flagrans, vile vas in Christi magna domo, ad miseris præstanda officia impiger, ad orationem paratus, ad tribuendum largissimus, studiosus mansuetudinis, paupertate valde gaudens, bonitatis tenax, puritatem cordis semper amplectens, animum suum Ecclesiasticæ regulæ ad eò tradens informandum, ut tametsi adhuc laicus esset, Episcopi iam gratiam abundè adeptus videretur: ita deniquè seipsum priuata disciplina necdum tonsus exercens, ut iam præclarum de se specimen præberet, quàm esset quandoquè in Christi templo sacerdos irreprehensibilis futurus. Oliticum perfectissimum, cuius imitatores esse etiam Episcopi desiderabant. O mentem ab omnibus prædicandam, cui non fuit aliud viuere, nisi Christum cum dilectione timere, & cum timore diligere. O verè felicem seculi inimicum, cui mundus tantoperè fuit crucifixus, & ipse mundo: qui ita sapientia fuit peruigil, lenitate placabilis, ut & serpentis astutiam cum discretionem obtineret, & columbæ simplicem animum non amitteret. Cuius quidem in mente, virtutum omnium decorem obtinente, collocavit valde sobrium sapientia domicilium. Verè dignissimè, in quo Dominus habitaret, templum, ieiunijs mundatum, orationibus ornatum, puritate conspicuum, vigilijs exercitatum, tum nomine, tum meritis electum. Deniquè dum ille nominis sui dignitatè tuetur, sic se quotidiè exerit, ut nequeat amittere, quod vocatur, in Christo Iesu Domino nostro.

Christi timèdo amat, & amando timet.

Author se excusat, quòd non omnia eius scripserit, promittitq; librum secundum. Cap. 40.

Sed longum nimis est, virtutum eius insignia singillatim commemorare, præsertim cum liber iam modum excesserit, finemque postulans, plura non admittat: & ariditas quoquè sermonis nostri attenuata, & veluti longo tramite penè defessa succumbat: non quòd omnia, quæ de Eligio narranda erant, expleuerit: quippè quæ nec ad centesimam eorum, ut ita dixerim, attingere potuit, bonorum & ornamentorum partem, quæ in eum superna remuneratiois prærogatiua contulit: sed quòd tanquàm emines quidam in sublimi scopulus, magna iam ex parte transmissus, ipsa sua arduitate & longitudine fronti se narrantis opponat. Nunc ergò interim illa solummodo, quæ in laico habitu gessit, præsentis libello percurrere volumus: cui etiam finem iam libèter imponimus, nè eius prolixitate audientibus fastidium ingeramus. Cæterum ea, quæ adhuc restant, quæque in Episcopatu gessit, quòve ordine de hoc seculo migrarit, quasq; etiam post obitum virtutes operatus sit, si vita comes fuerit, & facultatem Dominus tribuerit, intercessionibus eius sanctitatis adiuti, alio libello explere desideramus. Confidimus enim, non nostris, sed ipsius meritis opus cœptum feliciter atque fideliter ad finem usque perducere, si ipse dignetur pro nobis Christum Dominum interpellare in cælis, qui eius munere meruit tanta mirabilia operari in terris: per eundem Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Deo patre & spiritu sancto viuat & regnat in secula seculorum, Amen.

Virtutes, dicit miracula.

SUIE

g b
100
RV